

Tson Na Scüenon Pablo Ndëë Nn'an Ndyuaa Galacia

Incyaa Pablo ts'on 'naan' jon ndëë nn'an ndyuaa Galacia

¹ Ja Pablo mats'a ts'ian na condui tsonvahin. Condui ja ts'an na i'ua Tyo'ts'on ts'ian nnön na cjöy'ön juu jñ'oon naya 'naan' jon ndëë nn'an. Juu ts'ianva, chito ts'an i'uahan' nnön. Nquii Jesucristo yo tye jon ta Tyo'ts'on na tyincyaa jon na tando' xco Jesús. Joohan t'ion ts'ianva ja.

² Tsoñ'en ntyjëehë na vantyja n'on Jesucristo na m'anhin ntjoohin yo ja, conan'jonhan yo juu jñ'oonva na macüji na matscüenönhan' ndëë 'o' na conduiho' ncüii cüii tmaan' na m'anho' ndyuaa Galacia na vantyja n'onho' jon.

³ Nquii tyëehë Tyo'ts'on yo nquii Jesucristo na conduihin na itye'ntjon jon jaa, mac'an ndëëhan na juu naya na conduihan yo nin'juu na tajñuaan' ts'onhan, quinan'jndyentyichenhinhan' na ncy'onho' cüenta.

⁴ Tyincyaa nquii Jesucristo na tue' jon nnon tsonjn'aan ng'e nan'xuan jaa jnan. S'aa jon na nnda' cha' ntsiquindyaa jon jaa tsoñ'en nnon natyia na tsixuan juu tsonnanguevahin. Nnda' tui ng'e nquii tyëehë Tyo'ts'on na conan't'maan' jaa, nnda' vaa na nt'ue ts'on jon.

⁵ Ninvito cüit'maan'hin. Quindui na nnda'.

Ta'nan ncüiichen nnon jñ'oon na nndëë ntsin'man Tyo'ts'on ñuan njanhan

⁶ Jndye jndyi m'aan' ts'ön na cje ro conan'tycyaa'ho' na conan'jonho' ntyja 'naan' nquii Tyo'ts'on. Ee ntyja 'naan' juu naya na condui Cristo, jo' na tqueen' jon 'o' na nduiho' cüentaa' nquii jon. Majo' 'o' je', cje ro conan'jonho' yo ncüiichen jñ'oon na m'aan' n'onho' na ntyja 'naan'han' ntsin'man Tyo'ts'on ñuan 'naanho'.

⁷ Majo' tyi'yuu' na vaa ncüiichen jñ'oon naya. Ve' m'an vendye nn'an na conan'quijñ'eenhan 'o' yo juu jñ'oon'ñeen. Joo nan'ñeen conan'cüejndyohan juu jñ'oon naya ntyja 'naan' Cristo.

⁸ Majo' min xe na aa ncüii já ndo' aa ncüii ángel na nnan quiñoon'ndue nninncyaa juu ncüii jñ'oon na tejndyohan' yo juu jñ'oon na toninncyá jndyě ndëëho' ntyja nchu vaa na itsin'man Tyo'ts'on ñuaan nn'an, cju'vi' Tyo'ts'on tsan'ñeen.

⁹ Ncüiichen jon matsjö nnt'a cha'xjen na jndë tsjö ndëëho' na toxen'chen, xe na aa incyaa ts'an jñ'oon ndëëho' ntyja 'naan' na itsin'man Tyo'ts'on ñuaan nn'an na ñooncyaa vaahan' yo juu jñ'oon na ty'onho' cüenta, cju'vi' Tyo'ts'on juu tsan'ñeen.

¹⁰ Ja chito matsichön na joo nn'an cavee' ngiohan ntyja njan. Mant'uë na nquii Tyo'ts'on ngavee' ntyjii jon yo ja. Ee xe na aa mant'uë na joo nn'an cüingiohan na nnda' yo ja, tyi'je'quitsixuan na condui ja ts'an na itye'ntjontyen nnon Cristo.

Nquii Tyo'ts'on t'ua jon ts'ian nnon Pablo na incyaa jon jñ'oon naya

¹¹ 'O' ntyjë na vantyja n'onho' Cristo, cañjoon' n'onho', juu jñ'oon naya na toninncyaa ndëëho', chito nn'an jnan'jnda'han'.

12 Ee juuhan' min chito ve' jñ'oon na jndyi jndyue nn'anhan', min tyí'conan'jn'aan nn'anhan' ja. Nquii Jesucristo ninjon si'man jonhan' nnön, jo' na ty'ön cüentahan'.

13 Juu jñ'oon ntyja 'naan' na tēque ja quityquii' juu jñ'oon na vantyja n'on nn'an judíos, jndë jndyeho' ntyja 'naan' na tojöm'an. Totsijaa' ja na tonty'ë nn'an na conduihan tmaan' cüentaa' Tyo'ts'on. Nque nn'an na conan't'maan'han Cristo, na t'man qui n'onhan jon, totsichön na ntsity'uiñ'ën juu ts'ian'ñeen.

14 Ee ntyja 'naan' juu jñ'oon na conan't'maan' ntyjé nn'an judíos, joo ntyjé na cüejon tque yo ja, toven'ön jahin tyquii' na tovanguëë'ntyëchën ntyja 'naan' juu jñ'oon'ñeen, chintyichen nquehin. Ee tojoo' yantyichen ts'ön na ntsivë tsoñ'en jñ'oon na nque ndochí já nn'an judíos jnan'jnda'han nchu vaa na tonan't'maan'han nquii Tyo'ts'on.

15 Majo' vitjachen na ndui ja, nquii Tyo'ts'on tji jon ja na ntsixuan cüentaa' nquii jon, ndo' ng'e juu naya na condui jon, jo' tqueen' jon ja na matye'ntjön nnon jon.

16 Ndo' tēvee' nchjii jon na ntyja njan ntsi'man jon na condui jnda jon. I'ua jon ts'ian nnön na ninncya juu jñ'oon naya 'naan' jnda jon ndëë nn'an na chito conduihan tsjan nn'an judíos. Ndo' vi na jndë taa' ts'ön na nnda', ta'nan s'a cha'xjen ntsitiu ts'an. Ta'nan nnon ts'an na tc'an na quitsi'man juu nnön nin jñ'oon na ninncya ndëë nn'an.

17 Vitjachen na nquii ta Jesús tji jon ja na ntsixuan juu ts'ianva, tsjoon Jerusalén, jo' m'an nque nn'an na i'ua jon ts'ian ndëëhan na quitsay'onhan jñ'oon naya 'naan' jon ndëë nn'an. Majo' min

tatyjē jo' na ncjōquinty'iahin. Nin'ñoon' jnt'ui tsjōon Damasco, tyjē ndyuaa Arabia, ndo' ya na jnt'ui ntcü'ē jo', tyjē ntcü'ē Damasco.

¹⁸ Jndē na tēca ndye chu, ndo' tyjē ntcü'ē Jerusalén, tēquinty'ia juu Pedro. Ndo' ntjo ja yohin vi quin'on xuee.

¹⁹ Majo' juu xjen'ñeen, ntyja 'naan nque nn'an na i'ua Jesús ts'ian ndēehan na cotsay'onhan juu jñ'oon naya 'naan' jon ndēē nn'an, tanin ncüiichen nan'ñeen na jnty'ia, xia'ntyi juu Santiago, tyje nquii ta Jesús.

²⁰ Jñ'oonva na macüji na matscüenōnhan' ndēēho', macüji' jndyoyu tonnon Tyo'ts'on, jñ'oon na mayuu'han'.

²¹ Vi jndēcya, tyjē nt'ō ndyuaa Siria yo Cilicia.

²² Majo' juu xjen'ñeen ntmaan' nn'an judíos na vantyja n'on Jesús na m'anhan ndyuaa Judea, tacotajn'aanhan ja.

²³ Xia'ntyi tondyehan jñ'oon na tonan'nein nn'an. Ee tondue nn'an: “Majuuto tsan'ñeen na toxen'chen tonty'e jon joo nn'an na vantyja nn'on Cristo, naneihin manquii jon na incyaa jon juu jñ'oon na cantyja n'on nn'an Cristo, ndo' juu xjen'ñeen totsichon yantyi tsan'ñeen na ntsityuui' jon juu ts'ian'ñeen.”

Nnda' ro jñ'oon na tondue nan'ñeen.

²⁴ Ndo' tonan't'maan'han nquii Tyo'ts'on ng'e na covijnt'ue jon ja yo ts'ian 'naan' jon.

2

Nn'an na jñon Jesucristo, ty'onhan cüenta Pablo

¹ Jndë na tëca nqui ncho'ninque chu, ndo' tyjë nnt'a Jerusalén. Tja Bernabé yo ja ndo' mantyi juu Tito.

² Tyjë ng'e nquii Tyo'ts'on jndë si'man jon nnön na nt'ue ts'on jon na cjö jo'. Tëncüi já jo' yo nque nn'an na conintque ndëë nn'an na vantyja n'on Cristo. Sinën na ninnquëchën yohan. Si'man ndëëhan nchu vaa jñ'oon naya na mancyä ndëë nn'an na chito conduihan nn'an judíos. S'a na nnda' ee tyi'quint'ue ts'ön na nts'aahan' na ve' jñ'aan na totsichön quii' juu ts'ian na jndë s'a yo ts'ian na ninmats'a.

³ Majo' juu ntyjëëhë Tito na tom'aan juu yo ja, min na chito conduihin ts'an judíohin, ta'nän jndue nan'ñeen na ijndei'han' na quindui yohin cha'xjen já nn'an judíos cont'á yo yonon'ndaa ndá.

⁴ Min taje'canhan' na nt'uiihan' juu jñ'oon'ñeen xe chito m'an vendye nn'an jo' na tyi'xoncüee' n'onhan na vantyja n'onhan Cristo. Tyenty-jaa' nan'ñeen na tyequitquenhin cüenta na aa conan'quindë juu costumbre'ñeen. Ee tyí'cavee' ngiohan na jaa nn'an na vantyja nn'ön Cristo, jndë jndyaa jaa yo juu jñ'oon'ñeen. Jo' tonan'chonhan na ngonan'chutyen costumbre'ñeen jaa.

⁵ Majo' min' chjo tyí'cotjue'cje já ndëë nan'ñeen na tonan'chonhan na nin'quitquenhän xjen já. Ee nt'ue jndyi n'ön na juu jñ'oon na mayuu' 'naan' Tyo'ts'on na condyeho', na tyi'ntscüejndyohan' juuhan' ee xia'ntyti ntyja 'naan' na vantyja ts'on ts'an, jo' na ntsin'man jon ñuaan' juu, chito ng'e na aa itsiquindë juu costumbre'ñeen.

⁶ Majo' nque nan'ñeen na conintquehin tondëë nn'an na vantyja n'on Cristo na m'anhin juu

tsjoon Jerusalén, tontjo ngiohan yo jñ'oon na man-cya ja, tavi'nán jnduehan na aa icanchenhan' ncüiichen nnon na ntscüantjö'ntyëchën jñ'oon. Min tyi'quity'i cüenta ntyja nin condui nan'ñeen, ee nquii Tyo'ts'on tyi'quityii' jon cüenta nin condui ts'an.

⁷ Ee taa' n'on nnan'ñeen na cha'xjen na jndë i'ua jon ts'ian nnon Pedro na incyaa jon jñ'oon naya 'naan Tyo'ts'on ndëë nn'an judíos, mantyi jndë i'ua jon ts'ian nnön na cjö ncyahan' ndëë nn'an na chito conduihan tsjan nn'an judíos.

⁸ Ee manquiintyi Tyo'ts'on na covijnt'uehin juu ts'ian na its'aa Pedro na conduihin ts'an na i'ua jon ts'ian nnon juu na cay'oon juu jñ'oon naya 'naan' jon ndëë nn'an judíos, mantyi covijnt'uehin juu ts'ian na mats'a na condui ja ts'an na i'ua jon ts'ian nnön na cjöy'ön jñ'oon'ñeen ndëë nn'an na chito conduihan nn'an judíos.

⁹ Juu Santiago, yo Pedro yo nin'Juan, conin-tquehin ndëë nn'an na conduihan tmaan' cüentaa' Tyo'ts'on tsjoon Jerusalén. Jndë na taa' n'onhan na nquii Tyo'ts'on jndë incyaa jon na matsixuan ja ts'ianmin na mancya jñ'oon naya 'naan' jon ndëë nn'an na chito tsjan nn'an judíos conduihan, yajo' yo na neinhan t'uehan nt'ö yo Bernabé. Ndo' na jnt'ahan na nnda', jnan'manhan na conan'jonhan yo já juu ts'ian na i'ua jon ndë na quitsay'ön juu jñ'oon' jon ndëë nn'an na chito judíos conduihan, viochen xjen joohin ngoy'onhinhan' ndëë nque nn'an judíos.

¹⁰ Xia'ntyi jnduehan ndë na tyi'ngitsuu' n'ön nn'an na nty'ia ro m'anhan. Ndo' mancüiixjen jndë s'aahan' xuee na matsichön na mats'a na nnda'.

Tsjoon Antioquía, jo' siqui'maan' Pablo juu Pedro

¹¹ Majo' juu xjen na tuee' Pedro tsjoon Antioquía, siqui'man' jahin, ee juu 'nan na s'aa jon, si'man jndyayuhan' na xuen'on yo 'nan s'aa jon.

¹² Ee juu xjen'ñeen nquii Santiago t'ua jon ts'ian ndëë mañoon ntyjehin na ty'ehan na m'an nn'an na vantyja n'on Jesús juu tsjoon'ñeen. Vitjachen na sque nan'ñeen, jo' nquii Pedro tocüa' jon yo nque nn'an na vantyja n'on na chito conduihin tsjan nn'an judíos. Majo' nque nan'ñeen na t'ua Santiago ts'ian ndëëhin, vi na jndë squehin jo', juu Pedro tji ntcüe'hin na icüa' jon yo nan'ñeen ng'e na ncyaa' jon na nque nan'ñeen na jnanhan Jerusalén, nnan'quindyiihan ntyjehan nn'an judíos na vantyja n'on na m'anhin tsjoon Jerusalén, na itsitjahin ntyja 'naan' juu jñ'oon na tquen Moisés, xeng'e na icüa' jon yo nn'an na chito nn'an judíos conduihan.

¹³ Ndo' na tji ntcüe' Pedro na tocüa' jon yo nan'ñeen na vantyja n'on na m'an Antioquía, mantyi mañoon vendye nn'an judíos na vantyja n'on, jnan'jonhan yo na ve nnon 'nan vaa na s'aa jon. Ata mantyi juu Bernabé sijnhin yo 'nan na jnt'a nan'ñeen.

¹⁴ Ndo' vi jndë tquën cüenta na nnda' vaa na jnt'ahin, tyi'tsijnhan' juuhan' cha'xjen na chuhan' na tonnon juu jñ'oon naya 'naan' Tyo'ts'on na mayuu'han', jo' si'qui'man' ya Pedro tondëë tsoñ'en nn'an na conduihan tmaan' cüentaa' Tyo'ts'on na m'anhin juu tsjoon'ñeen. Tsjö nnon jon: “U' mancüixjen ts'an judío 'u'. Majo' ntjoohin ntyja na vam'an', matsa' na

cha'vijon na condui 'u' ts'an mañoon tsjan 'u'. Ndo' naneihin ¿Ndu na matsichon' na joo ntyjëéhë na chito judíos conduihin, na quinan'quindéhan juu costumbre njanhan?"

Xia'ntyi ng'e na vantyja ts'on ts'an Cristo, jo' na itsin'man Tyo'ts'on ñuaan' juu

¹⁵ Tsjöntyëchen nnon Pedro: "'U' yo ja tui jaa tsjan nn'an judíos, chito tsjan nn'an na ninqui'chen na conan'tja tonnon ntji na ico'xenhan'.

¹⁶ Jaa mangiö xia'ntyi iquen Tyo'ts'on ts'an na tajnan tsixuan juu xeng'e na vantyja ts'on juu Jesucristo, chito ng'e na aa ivanguee' juu nchu vaa na ico'xen jñ'oon na tquen Moisés. Mang'e na nnda', mantyi jaa vantyja nn'ön Jesucristo cha' nndëë ntquen Tyo'ts'on jaa na tajnan nan'xuan na tonnon jon. Naneihin chito ng'e na aa cota'nc'uëë juu jñ'oon na ico'xenhan', jo' na contyja nn'ön na ntquen Tyo'ts'on jaa na tajnan nan'xuan, ee tyi'jon quenhan' ts'an na tajnan tsixuan juu na tonnon jon xeng'e na its'aa juu cha'xjen na iquen juu jñ'oon'ñeen xjen.

¹⁷ "Majo' viochen xjen na cojnt'uë na quenhan' jaa na tajnan nan'xuan na tonnon Tyo'ts'on ng'e na vantyja nn'ön Cristo, ndo' xe na aa ntyja 'naan'han' nnintyincyoo' na mantyi condui jaa nn'an jnan, yajo' ¿Aa nin'quitsiquindyihan' na juu na vantyja nn'önhin itsijnda'han' na condui jaa nn'an jnan? Min'chjo chitojo'.

¹⁸ Ee juu jñ'oon na jndë sity'ui na cotji' nn'an cüenta na ntyja 'naan'han' na tajnan tsixuan ts'an na tonnon Tyo'ts'on, xe na aa mats'a na ninjnt'ue

nnda'han', ncö matsi'man jndyoyu na condui ja ts'an na itsitjahin na tonnon juu jñ'oon'ñeen.

¹⁹ Ee ntyja 'naan' juu ntji na tqwen Moisés, itsi-jnda'han' na condui ja ts'oo. Ndo' na nnda' vaa, jo' condëë na mavant'ö ntyja 'naan' Tyo'ts'on.

²⁰ Tojnaan' t'ionhan' ja nnon tsonjn'aan yo Cristo, neinhin chito na mavant'ö ntyja 'naan' ncüii nnon na tsixuan ncö, nquii Cristo vando' jon quii' ts'ön. Ndo' nanein juu na jöm'anntyë, mavant'ö ng'e na vantyja ts'ön nquii jnda Tyo'ts'on. Nquii jon ty'oon jndyee jon na vi'ntyjii jon ja ndo' tyincyaa nquiihin na tue' jon ntyja njan.

²¹ Tyi'cots'a na tayuu jnt'ue juu naya na condui Tyo'ts'on. Ee xe na aa ng'e ivanguee' ts'an ntji na tqwen Moisés, jo' na nndëë ntquenhhan'hin na tajnan tsixuan juu, yajo' ve' jñ'aan na tue' Cristo.

Ndö' jñ'oon na siqui'man' ja Pedro.

3

Ntyja 'naan' ntji na ico'xenhan' ndo' ntyja 'naan' na vantyja ts'on ts'an Jesucristo

¹ 'O' ntyjë na m'anho' ndyuaa Galacia, nan'xuanho' na nan' nquenho'. Itsijonhan' ntyja 'naanho' na cha'vijon jndë sindaa' tsanquindyua' 'o'. Ee na ntyja 'naan' jñ'oon na toninncyá ndëëho', s'aahan' cha'vijon jnty'ia ndëëho' na jñon nn'an Jesús tsonjn'aan.

² Ninncüii vaa na nt'ue ts'ön na quindueho' nnön. Na ty'onho' cüenta nquii Espíritu Santo, ¿Aa tui na nnda' ng'e na tont'aho' cha'xjen na itsi'man juu ntji na tqwen Moisés? Oo ¿Aa ng'e na vantyja

n'onho' jñ'oon naya na tondyeho', jo' ty'onho' cüenta Espíritu Santo?

³ ¿Aa nndëë nts'aahan' na nan' nquenho'? Xjen na tye' na covantyja n'onho', taa' n'onho' na xia'ntyi ntyja 'naan' nquii Espíritu Santo nc'onho' na tonnon Tyo'ts'on cha'xjen na nt'ue ts'on jon. Ndo' naneihin, ¿Aa cotji'ho' cüenta na nc'onho' na tonnon jon ntyja 'naan' na jnda' nquen nqueho'? Ndo' naneihin, ¿aa cotji'ho' cüenta na ntquen Tyo'ts'on 'o' na quindë conduiho' tonnon jon ng'e na conan'jñ'oon' 'o' nchu vaa na ico'xen juu ntji'ñeen ?

⁴ Tsoñ'en navi' na toquenonho' ng'e na vantyja n'onho' Cristo, ¿Aa nts'aahan' na ve' jn'aanhan'? Tyi'quits'aahan' nchji na ve' jñ'aanhan'.

⁵ Incyaa Tyo'ts'on nquii Espíritu na conduihin quii' n'onho' ndo' mantyi its'aa jon ts'ian t'man quii' nt'anho' na tyi'jon quindë nnduihan' ntyja 'naan' najndei nquii ts'an. Majo' chito its'aa jonhan' ee ng'e na conan'quindëho' nchu vaa ico'xen juu jñ'oon na tqwen Moisés. Its'aa Tyo'ts'on ts'ian'ñeen xeng'e na vantyja n'onho' jñ'oon na jndë macondyeho'.

⁶ Quitquenho' cüenta ntyja 'naan' nquii Abraham. Tovantyja ts'on jon Tyo'ts'on ndo' ng'e jo' tqwen jonhin na tajnan tsixuan juu.

⁷ Mang'e na nnda', cüaa' n'onho' na xia'ntyi nque nn'an na vantyja n'on Tyo'ts'on, joochan conduihin ntsinda Abraham.

⁸ Juu jñ'oon' Tyo'ts'on na jndui, tyuaa'ntyichen si'manhan' na joo nn'an na chito judíos condui, ntquen jonhan na tajnan nan'xuanhan. Ee ndö vaa jñ'oon naya na tso jon nnon juu Abra-

ham'ñeen: “Yo ntyja 'nan' 'u' ndyiö jn'aan tsoñ'en nn'an na ninvaa tsonnangue.”

⁹ Yajo' juu jñ'oon'ñeen itsiquindyihan' na joo nn'an na vantyja n'on Tyo'ts'on, cüejon ityio jon jn'aanhan cha'xjen totyio jon jn'aan nquii Abraham, tsan na tovantya ts'on.

¹⁰ Majo' nque nn'an na t'man qui n'onhan juu ntji'ñeen na tqwen Moisés na ico'xenhan', na co-joo' n'onhan na nta'nguee'hinhan', ncju' Tyo'ts'on jñ'oonvi' nacjo nan'ñeen ee vaa jñ'oon' jon na jndui. Itsohan': “Min'cya ro ts'an na tyi'itsiquindë juu tsoñ'en jñ'oon na jndui nnon tson na chuhan' ntji na ico'xenhan', ncju'vi' Tyo'ts'on tsan'ñeen.”

¹¹ Ndo' min xe na aa itsiquindë ts'an cha'xjen na co'xen juu ntji'ñeen, covityincyoo' jndyoyu na tyi'xe'quen Tyo'ts'onhin na tajnan tsixuan juu. Ee cüiichen jñ'oon' jon na jndui tivio itsiquindyihan': “Xia'ntyti na vantyja ts'on ts'an Tyo'ts'on, jo' na iquen jonhin na tajnan tsixuan juu. Ng'e na vantyja ts'on juu, jo' na ncy'oon juu cüenta na tyi'quintycüii na vando' ñuaan' juu.”

Ndö' vaa na tso juu jñ'oon'ñeen.

¹² Majo' juu jñ'oon na tqwen Moisés na ico'xenhan', tyi'it'uiihan' ntyja 'naan' na vantyja ts'on ts'an. Juuhan' itsi'manhan' na minnichen ts'an na vam'aan juu ntyja 'naan'han', icanhan' na cüanguee' juu 'nan na co'xen jñ'oon na tqwen jon.

¹³ Juu jñ'oon na tqwen Moisés, min'cya ro ts'an na tyi'cüanguee' juuhan', i'ndyiivi'han'hin. Majo' jndë sijnda ntcüe' jon jaa na tom'an nacje 'naan' navi' ng'e na tonan'tja jaa tonnon juu ntji'ñeen. Ee juu navi'ñeen na ty'oonhan' jaa, t'ahan' nquii

jon, ng'e vaa jñ'oon na jndë jndui na itsiquindyihan': "Ncüii cüii ts'an na cot'ion nn'an tsonjn'aan, i'ndyiivi' Tyo'ts'on tsan'ñeen."

Nnda' vaa na itsiquindyi jñ'oon'ñeen.

¹⁴ Juu navi'ñeen na t'ahan' Cristo, tjon jonhan' cha' juu naya' na tyio Tyo'ts'on jn'aan Abraham, nque nn'an na chito conduihan nn'an judíos, mantyi nndëë ncy'onhan cüenta juuhan'. Its'aa jon na nnda' cha' condëë coy'ön cüenta nquii Espíritu Santo na jndë tco' jon 'ndyo jon na nque nn'an na vantyja n'on Jesucristo ndahin jon.

Ntyja 'naan' ntji na tquen Moisés yo jñ'oon na tco' Tyo'ts'on 'ndyo jon nnon Abraham

¹⁵ 'O' ntyjë na vantyja n'onho', cha' ncüaa' n'onho' juu jñ'oon na ntsjö, ntsinën ndëëho' ncüii jñ'oon ntyja 'naan' 'nan cont'a nn'an. Mangioho' ya na itsijon ts'an ncüii jñ'oon yo ncüiichen tyje juu, vi na jndë tyio juu xuee' juu nnon tson na jndui juu jñ'oon'ñeen, contjotyenhan', min tyi'cüanaan na ntscüejndyo ts'anhan'. Min tyi'cüanaan na ndëcya na ntscüantjo'chen ts'an jñ'oon. Nnda' vaa na itsijonhan' yo ntyja 'naan' juu jñ'oonva.

¹⁶ Ee nquii Tyo'ts'on tco' jon 'ndyo jon nnon Abraham na ndëcya nndui ncüii jnda tsan'ñeen na ntyja 'naan' tsjan 'naan' jon na vacahan'. Majo' quitquenho' cüenta na tyi'quitso Tyo'ts'on na ntsiquindë jon juu jñ'oon'ñeen ndëë ntsinda nquii Abraham. Xia'ntyí tso jon na ntsiquindë jon juuhan' ntyja 'naan' ncüii jnda nquii Abraham, jo' itsiquindyihan' nquii Cristo.

¹⁷ Ndö vaa na nt'ue ts'ön na cüaa' n'onho' ntyja 'naan' juu jñ'oonva'. Nquii Tyo'ts'on sijnda' jon

jñ'oon yo Abraham na tyi'xe'quitscüe jndyohan' juuhan' ndo' tco' jon 'ndyo jon na ntsiquindë jonhan'. Ndo' vi na jndë tēca ninque ciento vantjo' ntycu ncho'nqui ndyu, nnon Moisés tyincyacya jon juu ntji na ico'xenhan'. Majo' juuhan', tyi'je'quindë na ntsityuii'han' juu jñ'oon'ñeen na tco' jon 'ndyo jon nnon nquii Abraham.

¹⁸ Ee xe na aa ntyja 'naan' na itsiquindë ts'an juu ntji na tquen Moisés na ncy'oon juu cüenta na ntsin'man Tyo'ts'on ñuaan' juu, yajo' chito ntyja 'naan' jñ'oon na tco' Tyo'ts'on 'ndyo jon, jo' na ncy'oon ts'an cüentahan'. Majo' tyincyaa Tyo'ts'on na juu Abraham tsixuan jon juu naya'ñeen ng'e ntyja 'naan' juu jñ'oon na tco 'ndyo jon nnon juu.

¹⁹ Ndo' ng'e na nnda', juu ntji'ñeen na tquen Moisés na ico'xenhan', ¿Nin ts'iaan'han'? Nquii Tyo'ts'on jndëcya tyincyaa jonhan' cha' quitsi'man jndyoyuhan' ndëe nn'an na t'man vaa na conan'tjahan nnon jon. Sijnda' jon na cuaa juu jñ'oon'ñeen ata xjen na ncüjee' nquii jon na jndë si'man juu jñ'oon'ñeen, manquii jon na jndë tco' jon 'ndyo jon na nndyo. Nque ángeles tyincyahin jñ'oon'ñeen nnon Moisés, ndo' tyquii'han' tonduihin ts'an na tondijnt'uehin na tom'aan jon tonnon Tyo'ts'on yo tondëe nn'an Israel.

²⁰ Majo' ya na tco' Tyo'ts'on 'ndyo jon nnon Abraham, s'aa jonhan' na ninnquiintyi jon, min ta'nan tijnt'uehin ts'an quii' nt'an jon yo na tonnon tsan'ñeen.

Ts'iaan' na tsixuan juu ntji na tquen Moisés

²¹ Ndo' ng'e na nnda' vaa, ¿Aa nin'quitsiquindyihan' na juu ntji na ico'xenhan'

na tqwen Moisés, vjahan' nacjoo' joo jñ'oon na tco' Tyo'ts'on 'ndyo jon? Tyi'xe'quits'aahan' na nnda'. Ee xe na aa vaa ncüii nnon jñ'oon na ico'xenhan' na ntyja 'naan'han' na nndaa' ts'an na tyi'quintycüii na vando' ñuaan' juu, yajo' ntquenhan'hin na jndyoyu conduihin ng'e yo na ntyja 'naan' juu jñ'oon'ñeen.

²² Majo' juu jñ'oon' Tyo'ts'on na jndui, itsi-jnda'han' na tsoñ'en nn'an tsonnangue m'anhan nacje 'naan' jnan. Its'aahan' na nnda' cha' nque nn'an na vantyja n'on Jesucristo, ncy'onhan cüenta juu jñ'oon na jndë tco' jon 'ndyo jon na ndyio jon jn'aan nn'an.

²³ Vitjachen na tityincyoo' juu jñ'oon na itsi'manhan' na cantyja nn'õn jon, juu ntji'ñeen na ico'xenhan' tonan'y'oontyenhan' jaa na cha'vijon nn'an na m'an navi'. Mannda' vaa tom'an jaa ata xjen na tityincyoo' na ntsin'man Tyo'ts'on ñuaan nn'an ng'e na vantyja n'onhan Jesucristo.

²⁴ Juu ntji'ñeen na tqwen Moisés totsixuanhan' ncüii na toquenhan' xjen jaa na tsotsi'manhan' ndëehë nchu vaa quint'aha ata xjen na ncüjee' nquii Cristo.

²⁵ Majo' naneihin, ng'e na vantyja nn'õnhin, jo' jndë jndyaa jaa na toco'xen ntji'ñeen.

²⁶ Majo' naneihin ng'e na vantyja n'onho' Cristo Jesús, tsoñ'enho' conduiho' ntsinda Tyo'ts'on.

²⁷ Ndo' ng'e na jndë jnt'ëho' ntyja 'naan' Cristo, juu na tsixuan jon, mantyi jndë conan'xuanho'han'.

²⁸ Ndo' ng'e na nnda', nincüejon conduiho'. Ta'nan itscüe jndyohan' na conduiho' min xe na aa

ts'an judío 'u', oo min mañoon tsjan nn'an 'u', min xe na aa ts'an na itye'ntjon nnon patrón 'u', ndo' aa m'an' xjen 'nan' ncu', min xe na aa tsans'a 'u' oo tsanscu 'u'. Tsoñ'enho' cüejon conduiho' ntyja 'naan' Cristo.

²⁹ Ndo' ng'e na conan'xuanho' cüentaa' jon, yajo' conduiho' tsjan 'naan' nquii Abraham na jndy-ocahan'. Ndo' ng'e na nnda', joo jñ'oon na tco' Tyo'ts'on 'ndyo jon nnon nquii Abraham'ñeen, tsoñ'en joochan' ntsiquindaa' jonhan' 'o'.

4

Xia'ntyi ng'e nquii Jesucristo, jo' na condëë iy'oon Tyo'ts'on cüenta jaa

¹ Ndö vaa na nt'ue ts'ön na cüaa' n'onho' ntyja 'naan' juu jñ'oonva'. Ncüii yuchjo na tyi'covee' ndyuu' juu na ncy'oon juu cüenta 'naan' tye juu xjen na ngue' jon, itsijonhan' yu'ñeen cha'xjen ncüii moso na itye'ntjontyen juu nnon jon, min na tsixuan yuchjo'ñeen na ncy'oon juu cüenta tsoñ'en 'naan' tye juu.

² Viochen xjen na tyi'covee' ndyuu' juu, m'aan juu tocje 'naan' nn'an na sijnda' tye juu na quitquenhan cüentahin ndo' quinan'jnda'han na nndui ts'ian tyuaa 'naan' juu.

³ Ndo' mannda' vaa, itsijonhan' ntyja njanhan cha'na juu yuchjo'ñeen. Totsijonhan' jaa cha'vijon yoquijndë na tyi'coventyja ndyu joo, ndo' viochen xjen na tonan'xuan na nnda', joo costumbre na jndë tquen nn'an na conan't'maan'hin, to-vay'oontyenhan' jaaha.

⁴ Majo' ya na tuee' nquii xjen na siquindëhan' ntyjii Tyo'ts'on, jñon jon jnda jon quii' nt'an nn'an

tsonnangue. Tuihin jnda ncüii tsanscu. Tom'aan jon nacje 'naan' juu ntji'ñeen na tqwen Moisés na toco'xenhan' nn'an.

⁵ Tui na nnda' cha' jaa na m'an nacje 'naan' juu ntji'ñeen, ntsiquindyaa jon jaa. Ntyja 'naan' juu ts'ian'ñeen, ndëë ncy'oon jon cüenta jaa na ndui jaa ntsinda nquii jon.

⁶ Ndo' cha' na quitsi'manhan' na condui jaa ntsinda Tyo'ts'on, jo' nqui Espíritu na condui jnda jon, jñon jonhin quii nn'ön. Xeng'e nquii Espíritu, jo' na njon jndyi ngiö na conan't'maan' Tyo'ts'on na conduëhë: “Tye' Tyo'ts'on.”

⁷ Ndo' na nnda' na matsit'man'hin, itsi'manhan' na condui 'u' jnda jon, chito moso na ityen-tjon'tyen 'u'. Ndo' ng'e na jnda jon 'u', iquen jon 'u' na condui 'u' ts'an na ngyon' cüenta tsoñ'en nnon na its'aa jon naya nque nn'an na conduihan ntsinda nquii jon.

Ndyii' jndyi ts'on Pablo ntyja 'naan' nn'an ndyuaa Galacia

⁸ Toxen'chen xjen na tyí'quitajn'aanho' nquii Tyo'ts'on, totye'ntjontyenho' ndëë 'nan na conan't'maan' nn'an na min chito nquii jon conduihan'.

⁹ Ndo' naneinhin na cotajn'aanho' jon, oo yantyi nduë na ivajnaan' jon 'o', ¿Ndu na contcüe' nnda' 'o' na cont'aho' na njon joo 'nan na jndë siquindyaa Tyo'ts'on 'o' ntyja 'naanhan'? Joo costumbre na jndë tqwen nn'an na min tanajndei nan'xuanhan' na nnan'n'manhan' ñuaanho', ¿Aa vacüja' nnda'han' na ntye'ntjonho' ndëëhan'?

¹⁰ 'O' ve' ndyii' xuee na cont'aho' na njonhan' na ntyja n'onho' na ntyja 'naan' juuhan' na

quitsin'man Tyo'ts'on ñuan 'naanho'. Ndo' mantyi m'an ndyi' na njonhan' ngioho', ndo' mantyi min nguee na juu jñ'oon na ico'xenhan' nn'an judíos, sijnda'han' na conan't'maan'han, ndo' mantyi yo na conan't'maan'ho' xjen na covejndyo ndyu.

¹¹ Ndo' na nnda' cotsam'anho', juu ts'ian na tots'a quii' nt'anho', its'aahan' na maquity'uë na aa ve' jn'aan na tojoo' ts'ön na toninn'cya jñ'oon' Tyo'ts'on ndëëho'.

¹² Yo ntyja 'naan' juu jñ'oon na ico'xenhan' na tqwen Moisés, mats'a ty'oho' na c'onho' na conduiho' nn'an na jndë jndyaaho' ntyja 'naan'han'. Ee min na ts'an judío ja, itsijonhan' ntyja njan yo juu jñ'oon'ñeen cha'na nqueho', jndë jndyaa ja ntyja 'naan'han'. 'O' min'ncüii navi' ta'nan jnt'aho' ja.

¹³ Ee mangio yaho' na ntyja 'naan' ncüii nnon tycu na toquenön, jo' na təcju'han' na toninn'cya jñ'oon' Tyo'ts'on ndëëho'.

¹⁴ Juu tycu na tqwenön juu xjen'ñeen, s'aahan' na jndyaa' na ncy'onho' cüenta ja. Majo' min na nnda', tat'onho' na ty'aho' ja, min tajnt'aho' na tyi'cuee' n'onho' ja. 'O' yo na xoncüee' n'onho' ty'onho' cüenta ja, cha'vijon na ngioho' na condui ja ncüii ángel na itye'ntjon jon nnon Tyo'ts'on, oo cha'vijon nquii Cristo.

¹⁵ Ndo' na nnda', ¿Aa jndë tsuu' tycya n'onho' na tondineinho' na tom'an ja yoho'? Ndo' nanein-hin ¿Nin 'nan cotjonho' na jndë scüejndyohan' na ngioho' ntyja njan na tavineinho' ja? Ee macüji' jndyoyu ntyja 'naanho', xe na aa jndëë jnt'aho', jndë tji'ho' tëndëë nqueho' na nt'aho' nayahan' ja.

¹⁶ Ndo' naneihin, ng'e na matsinën jñ'oon na

mayuu' ndëëho', ¿Aa cotji'ho' cüenta na condui ja ts'an na jndo jndyi 'o'?

17 M'an nn'an quii' nt'anho' na cojoo' n'onhan cha' nnan'jonho' tmaan' na nan'xuanhan. Majo' juu 'nan na ndyii' n'onhan na quinduihan' yo 'o', tyi'xoncüehan', ee nt'ue n'onhan na tyi'ndueho' conduiho' nn'an nján. Ndo' xjen na conan'jonho' yohin, yajo' xia'ntyi nquehin na ntyja n'onho'.

18 M'an nn'an na cojoo' n'onhan na quinan'jon nn'an yo jñ'oon na coninncyahan. Ya jndyi na cont'ahan na nda' xe tanin ncüiichen nnon na m'aan' n'onhan, na xia'ntyi na nin'quitejndeihan 'o' na cotsantyantyihó' yo Cristo, majndeichen na quint'ahinhan' xjen na tyi'c'oon ja yo 'o'.

19 'O' ntyjë, conduiho' na cha'vijon ntsinda na vi'ntyjiho'. Ncüiichen jon iquiihan' ja ntyja 'naanho', juu na maquenön itsijonhan' juuhan' cha'na iquenon tsanscu na iquiihan'hin na itsin-gui juu. Mannda' vaa itsi'ndaa'han' ntyji ata ncüii ncüiiho' nninncyaho' na ntye'ntjon Cristo 'o'.

20 Ya jndyi xe na juuhan' aa m'an yoho' nanein-hin cha' nndëë ntscüejndyö jñ'oon na matsinën ndëëho', ee jñ'oon na mayuu', t'man vaa ndicüaa' ts'ön nin jñ'oon na ntsitiu ja ntyja 'naanho'.

Juu jñ'oon ntyja 'naan' Agar yo Sara, vaa na itsiquindyihan'

21 'O' nn'an na m'aan' n'onho' na chuhan' na quita'nguee'tyenko' ntyja 'naan' juu ntji na ico'xenhan', ¿Aa tyi'covaa' n'onho' ntyja 'naan' na itsiquindyihan'?

22 Juu ntji ñeen itsiquindyihan' na tui ve ntsinda Abraham. Ncüihin jnda Agar, juu tsanscu'ñeen

na totye'ntjontyen nnon Sara. Ndo' ncüiichenhin jnda nquii Sara, majo' juu jon chito ts'an na itye'ntjontyehin, conduihin scuu' nquii Abraham.

²³ Juu jnda Abraham na singui tsanscu na totye'ntjon, tuihin cha'xjen min'cya ro ts'an. Majo' nquii jnda jon na singui juu tsanscu na conduihin nquii scuu' Abraham, tui yu'ñeen ng'e juu jñ'oon na jndë tco' Tyo'ts'on 'ndyo jon nnon nquii Abraham'ñeen.

²⁴ Ndo' juu jñ'oonva' ntyja 'naan ve nanntcu'ñeen, tsixuanhan' jñ'oon na tyi'quitsi'man nquii'han'. Ee tsijonhan' ntyja 'naanhin ve jñ'oon na sijnda' Tyo'ts'on yo nn'an. Ncüii jñ'oon'ñeen tyincyaa jonhan' nnon Moisés, juuhan' tsijonhan' juu Tyo' Sinaí. Juuhan' itsijonhan' Agar, tsanscu na totye'ntjon nnon Sara. Ndo' nn'an na t'man qui n'onhan juu jñ'oon'ñeen, ndiquitsiquindyaahan'hin, m'antyyenhin xjen 'naan'han'.

²⁵ Juu Agar'ñeen itsijonhan'hin juu Tyo' Sinaí na m'aanhan' ndyuaa Arabia. Ndo' juu Sinaí'ñeen itsijonhan' juuhan' tsjoon Jerusalén na m'an nn'an judíos. Joohan m'antyyenhan nacje 'naan' juu ntji na tquen Moisés.

²⁶ Majo' nguë na vantyja n'ön Cristo, condui jaa juu Jerusalén na m'aanhan' na ndye. M'an na jndë jndyaa jaa ntyja 'naan' juu jñ'oon'ñeen na ico'xenhan'. Juu Jerusalén conduihan' nquii ndyëëhë.

²⁷ Nnda' vaa ee vaa jñ'oon' Tyo'ts'on na jndui na itsohan':

'U' tsanscu na tat'on ntsinda', min'chjo tyi'quintji'

nchu vaa na ntquiihan' tsanscu na ntsingui juu.

Majo' neinhin c'on' na neiin' tson'. Quitsixua' na t'man vaa na incyaahan' na nein'.

Ee 'u' na ta'nan ntsinda', jndyentyi ntsinda' nc'on, chichen juu ts'an na m'aan yo saa'.

Ndö' vaa jñ'oon na tji Isaías.

²⁸ 'O' ntyjē na vantyja n'onho' Cristo, cha'xjen na tui Isaac ng'e siquindē Tyo'ts'on jñ'oon na tco' jon 'ndyo jon nnon Abraham, mantyi 'o' conduiho' ntsinda Tyo'ts'on ng'e na itsiquindē jon jñ'oon na tco' jon 'ndyo jon.

²⁹ Majuu xjen'ñeen juu jnda Agar na cüejon tu-ihin cha'xjen min'cya ro ts'an, ninvito tots'aa vi' juu jnda Sara na tuihin yo najnde'i na condui nquii Espíritu Santo. Mannda' vaa ntyja njanhan naneinhin.

³⁰ Majo' juu jñ'oon' Tyo'ts'on na jndui, ¿Nchu vaa ico'xenhan'? Itso Tyo'ts'on nnon Abraham: “Juu tsanscu na itye'ntjontyen nnon scu', quinty'e'hin yo jnda juu, ee jnda juu tyi'xe'cy'oon juu cüenta 'nan 'nan' min na tye juu 'u'. Xia'nty'i jnda scu' ncu', juu tsan'ñeen ncy'oon juu cüenta joo 'nan' na min.”

Nnda' tso Tyo'ts'on nnon Abraham.

³¹ Mang'e jo', 'o' ntyjē na vantyja n'onho' Cristo, nquē chito condui jaa ntsinda tsanscu'ñeen na totye'ntjontyen juu. Chitojo'. Jaa condui ntsinda nquii tsanscu na chito conduihin ts'an na sijnda Abraham.

5

Ntyja 'naan' Cristo, jndē jndyaa 'o'

¹ Nquii Cristo siquindyaa jon jaa ntyja 'naan' juu jñ'oon na tqwen Moisés na ico'xenhan', cha' na tavinc'önntyëchën nacje 'naan'han' na ntco'xenntyichenhan' jaa.

² Quitquenho' cüenta jñ'oon na matsjö. Ja Pablo matsiqui'man' ja 'o', xe na aa cota'nguee'ho' na nndui yo 'o' cha'xjen cont'a nn'an judíos yo yonon'ndaa ndahin, xe na aa ntyja 'naan'han' contyja n'onho' na ntquen Tyo'ts'on 'o' na tajnan nan'xuanho', yajo' tyi'je'ncyaaahan' na ntquen Cristo 'o' na tajnan nan'xuanho'.

³ Ncüiichen jon matsjö nnt'a ndëëho', min'cya ro ncüii 'o' na nninncyaa juu na nndui juu nan'ñeen yohin, ijndei'han' na cüanguee' tsan'ñeen ninvaañ'en joo jñ'oon na ico'xen ntji'ñeen na tqwen Moisés.

⁴ Ñ'enho' na conan'chonho' na nnan'quindëho' juu ntji'ñeen cha' ntquen Tyo'ts'on 'o' na tajnan nan'xuanho' na tonnon jon. Ndo' na cont'aho' na nnda', jndë jnan'tycyaa'ho' ntyja 'naan' nquii Cristo, jndë jnty'eho' juu naya na condui jon.

⁵ Jaa contyja tcüiii' nn'ön na ntquen Tyo'ts'on jaa na tajnan nan'xuan tonnon jon ng'e na vantyja nn'ön Jesús. Nquii Espíritu Santo itejndei jon jaa na covent'ö na ngüentyja na nnduihan'.

⁶ Ee vi na jndë m'aan ts'an ntyja 'naan' Cristo Jesús, min xe na aa jndë tui yohin cha'xjen na cont'a nn'an judíos yo yonon'ndaa ndahin, ta'nan itejndei'han'hin, min tyi'itsitjahan'hin na tonnon Tyo'ts'on na tyi'conduihan' yohin. Na tonnon jon xia'ntyti itejndei'han' ts'an na cantyja ts'on juu jon ndo' quitsi'man juu na tsixuan juu na itsivi'ntyjii juu nn'an.

⁷ 'O' ya jndyi tye' na conan'jonho' ntyja 'naan' Cristo. ¿Nin ts'an c'ioo' ndëëho' na co'ndyeho' na conan'quindëho' ntyja 'naan' juu jñ'oon naya 'naan' Tyo'ts'on na conduihan' na mayuu'han'?

⁸ Nquii Tyo'ts'on tqueen' jon 'o' na cantyja n'onho' jñ'oon' jon na conduihan' na mayuu'. Jo' tyi'xe'quits'aahan' na nquii jon s'aa jon na taa' n'onho' na icanhan' na quinan'quindëho' juu ntji na tquen Moisés cha' nndëë ntquen jon 'o' na tajnan nan'xuanho'.

⁹ Mangioho' na chjovi' tsquentë itsiquindëhan' ninvaa tsquen tyoo'.

¹⁰ Majo' ng'e na m'an ja ntyja 'naan' Cristo na conduihin na itye'ntjon jon ja, na mantyja jndyi ts'ön na taje'quinan'jonntyichenho' yo ncüiichen jñ'oon na vandyah'han' yo juu jñ'oon na tots'i'man ndëëho'. Majo' juu tsan na itsiquijñ'een 'o' ntyja 'naan' juu jñ'oon'ñeen, tanin min nin ts'an conduihin, nts'aa Tyo'ts'on na nndyion juu jnaan' na nnda' vaa na itsi'man juu ndëëho'.

¹¹ 'O' ntyjë na vantyja n'onho', xe na aa ninvaa mancyä jñ'oon na icanhan' na quint'a nn'an cha'xjen na cont'a nn'an judíos yo yonon'ndaa ndahin, cha' ntyja 'naan'han' ntquen Tyo'ts'on ts'an na tajnan tsixuan juu, yajo' joo nan'ñeen na conty'ehan ja, juu na m'anhan na tyi'ya ngiohan yo juu jñ'oon na mancyä na tue' Cristo nnon tsonjn'aan, n'ndyehan na quindyä' ngiohan yo ja.

¹² Nque nan'ñeen na conan'quijñ'eenhan 'o' yo juu jñ'oon'ñeen, ntyja ts'ön na quityjeñ'engan ntyja na nannonhin.

¹³ 'O' ntyjë na vantyja n'onho', jndë tqueen' Tyo'ts'on 'o' na conduiho' nn'an na jndë

siquindyaa jon yo ntyja 'naan' jnan. Ndo' ng'e na nnda' s'aa jon, tyi'ndijnt'ueho' juuhan' na ntsanan'jonho' yo joo 'nan tyia na nt'ue jndyi n'on nn'an. 'O' vandyaa' quint'aho'. Ng'e na jndé siquindyaa jon 'o', quitye'ntjonho' ndëë ntyjeho' na vantyja n'onhan yo na quinan've'ngioho'hin.

¹⁴ Ee ntyja 'naan' jñ'oon na tqwen Moisés na ico'xenhan', juu jñ'oonva iv'añ'enhan' juu jñ'oon'ñeen na itsohan': "Quitsivi'ntyji' tsoñ'en nn'an cha'xjen na vi'ntyjii nquii 'u'."

Nnda' vaa tsi'man juu jñ'oon'ñeen.

¹⁵ Majo' xe ninnquii'chen na cotquiiho' nquen ntyjeho', ndo' na conan'tëë' n'onho'hin, quitquen jndyihoh' cüenta, ee na nnda' vaa na cont'aho', nnan'tyuii'ho' ncüii ro ncüii ntyjeho' na vantyja n'on.

Nquii Espíritu Santo, m'aan tyia' jon yo 'nan tyia na nt'ue jndyi nn'ön

¹⁶ Mang'e na nnda', ndö jñ'oon na matsiqui'man' jaho'. Ncyaho' na nquii Espíritu Santo ngotsi'man jon ndëëho' nchu vaa vja na m'anho' ee na nt'aho' na nnda', joo 'nan natyia na cotquen jndyihoh' na nin'quint'aho', tyi'xe'quita'nguee'ho' 'nan na nt'ue ts'onhan'.

¹⁷ Ee joo 'nan natyia'ñeen, conan'vehan' nacjoo' Espíritu, ndo' mantyi nquii Espíritu, itsuehin nacjoo' joo 'nan natyia'ñeen. Ndo' ve joohan cota'hin ndëë ntyjehan. Ndo' ng'e na nnda' vaa, jo' ndiquindëë nt'aho' 'nan na nt'ue n'on nqueho'.

¹⁸ Majo' xe na aa ninvito coninncyaho' na nquii Espíritu ngay'oon jon 'o' cha'xjen na nt'ue ts'on

jon, juu ntji na tquen Moisés na icoxenhan', tavije'co'xenntyichenhan' 'o'.

19 Joo 'nan tyia na nt'ue jndyi n'on nn'an, covityincyoo' jndyoyu nchu vaa nan'xuanhan'. Com'anhan yo ntyjehan na ve'ndö' ro. Mantyi min 'nan na ji vaa na cont'ahan yo ntyjehan. Ndo' conan'jontohan yo ntyjehan na cont'ahan ncüii cüii nnon 'nan min na tyi'jn'anhan ntyja 'naan'han'.

20 Conan't'maan'han 'nan na chito Tyo'ts'on conduihan', ndo' coninjnt'uehan ts'ian quindua'. Ndo' m'anhan na jndohan nn'an, ndo' na conan'ntja'han yo nn'an, ndo' m'anhan na xueehin yo ntyja 'naan ntyjehan, ndo' min ve' ninntyi jñ'oon, majo' conan'quito' ntjeinhan yo nn'an. Cojoo' n'onhan cha' quindui t'man nquehin, tanin ngiohan min na cont'ahan 'nan na tyi'quichuhan'. Ndo' ntyja 'naanhan cot'on nn'an yo ntyjehan, ndo' nque nn'an na tyi'quinan'jon yo joohan, tyi'cuee' n'onhan nan'ñeen.

21 Ndo' conan'tëë' n'onhan ntyjehan na min 'nan. Covehin, condyehan. Ndo' comandyi'tohan ya na quindyehan, ndo' minchen mañoon nnon natyia na itsijonhan' yo natyiamin' na cont'ahan. Nque nn'an na conan'jonhan ntyja 'naan 'nan tyiamin', tyi'je'cacüja'han' joohan ntyja nchu vaa na itye'ntjon Tyo'ts'on. Toxen'chen na totsiqui'man' ja 'o' ntyja 'naan' jñ'oonmin', ndo' naneihin matsiqui'man' nnt'aho'.

22 Majo' nque nn'an na cotsam'anhan nacje 'naan' nquii Espíritu Santo, ts'ian na its'aa jon yo nan'ñeen itsijonhan' joohan' cha'vijon cove'të. Vengiohan nn'an. Neihin na cota'jn'aanhan Tyo'ts'on. Nan'xuanhan na tajñuaan' ts'onhan

na tonnon jon. Quii n'onhan navi' na cont'a nn'anhan. M'anhan na ya nn'anhin yo nn'an na itsitjahan' 'nanhin. Conan'quindëhan jñ'oon na cota'hin jndyuehan ndëë nn'an.

²³ Min na cont'avi' nn'anhan, majo' tyi'conan'ntcüe'han jñ'oon s'a, jñ'oon scu. Cotquen nquehan xjen ntyja nchu vaa na nt'ue n'onhan. Ts'an na incyaa juu na its'aa Espíritu ts'ianmin' yohin, juu ntji'ñeen na ico'xenhan', tavi'nan itsijnda'han' na aa itsitja tsan'ñeen.

²⁴ Nque nn'an na conduihan cüentaa' Jesu-cristo, tsoñ'en 'nan na tondineiin' ts'on si'ts'o 'naanhan na yo mancha'chen n'onhan nin'quint'a jndyihinhan', jndë t'ionhan' joohan' nnon juu tsonjn'aan naijon na tue' Cristo cha' juu najndei na nan'xuanhan' cüjehan'.

²⁵ Xeng'e na cota'nt'ö ntyja 'naan' nquii Espíritu, cüa, mantyi ncyä na cay'oon jon jaa cha'xjen na nt'ue ts'on jon na quitsam'an.

²⁶ Min tyi'nan'quinjon nque jaa ndëë nn'an. Ee nn'an na cont'a na nnda', conan'xuehan yo ntyjehan ndo' ng'e jo', conan'tëë' n'onhan yo nan'ñeen.

6

Quitejndei jaa ntyjëehë na vantyja n'on Cristo

¹ 'O' ntyjë na vantyja n'onho' Cristo, ya na covityincyoo' na itsitja ncüii ntyjeho', nqueho' na cot-sam'anho' nacje 'naan' Espíritu, quitejndeiho'hin na ncju' nnda'han'hin nato 'naan' Cristo. Majo' tyi'nan's'aho', tyi'nan'ntcuho' nnon juu na cotejndeiho'hin. Ncüii cüiho' quitquen nqueho' cüenta

ntyja 'naanho', tyi'nts'aahan' na mantyi nqueho' ntyii'han' ng'eehan' 'o'.

² Nque ntyjeho' na vantyja n'on Cristo, quitejn-deiho'hin ncüii cüii nnon na iñchjehan'hin. Ya na cont'aho' 'nan'min', conan'quindêho' juu jñ'oon na tquen jon na ico'xenhan'.

³ Ee ncüii ts'an na ndyii' ts'on juu na njon conduihin, min na ta'nan conduihin yu ro, it-sivi'nn'an nquiihin.

⁴ Xi' ncüii cüiiho' quitji' nqueho' cüenta nchu vaa na cotsam'anho' na tonnon Tyo'ts'on. Xe na aa juu 'nan na cont'aho' yahan', yajo' nincjeho' na neinho' ntyja 'naan'han', min tyi'xe'canhan' na ntji'ho' cüenta na aa yantychen conan'quindêho', chichen ncüiichen ntyjeho'.

⁵ Ee ncüii cüii 'o' icanhan' na c'oon' n'onho' na aa conan'quindêho' ndo' aa conan'tjaho' na tonnon Tyo'ts'on.

⁶ Nque nn'an na coninncyä jñ'oon naya 'naan' Tyo'ts'on ndëë nn'an, joo nn'an na condyehan', chuhan' na joohin ninncyahin 'nan na icanhan' nan'ñeen.

⁷ Tyi'nan'vi'nn'an nqueho', nquii Tyo'ts'on tyi'jon quindëë ntonco ts'anhin. Ee min'cya ro nnon 'nan na nnon' ts'an, majuuhan' nque' na ntyjee juu.

⁸ Ee juu ts'an na incyaahin na its'aa juu 'nan tyia na nt'ue jndyi ts'on si'ts'o 'naan' juu, joo natyia'ñeen ngoy'onhan'hin na ngitsu ñuaan' juu. Majo' juu ts'an na incyaahin na co'xen Espírituhin, manquii Espíritu ntsiquindaa' jon tsan'ñeen na conduihin ts'an na tyi'quintycüii na vando' ñuaan' juu.

⁹ Tyi'quichuhan' na nnan'ntquen jaa na nnt'aha 'nan na ya na tonnon Tyo'ts'on, ee ngüentyja xjen na ntyjii jon na ncy'ön cüenta na tyi'quintycüii na cotando' ñuan njanhan xe na aa tyi'qui'ndyi cje jaa.

¹⁰ Ng'e na nnda', ncüii cüii jon na incyaahan' na nnt'aha naya nn'an, quint'aha na nnda', ma-jndeichen yo nque ntyjééhë na vantyja n'onhan Jesucristo.

Jñ'oon na mats'ia na itsiqui'maan' Pablo nn'an ndyuua Galacia

¹¹ Quitquen yaho' cüenta na t'man ntji na macüji ncö ncüii ve 'ndyo jñ'oon na vantycüii juu tsonvahin.

¹² Joo nan'ñeen na conan'chonhan na quita'nguee'ho' na nndui yoho' cha'xjen na cont'a nn'an judíos yo yonon'ndaa ndahan, conan'chonhan na quint'aho' juu nan'ñeen cha' ntji'ho' cüenta na joohan vaquinjon' cont'ahan. Majo' xia'ntyi cont'ahan na nnda', cha' cüiya ngio nn'an yo joohan, ndo' cha' tyi'nt'avi' nn'anhan tsojnaan' juu jñ'oon na t'ion nn'an Cristo nnon tsonjn'aan.

¹³ Ee min nque nan'ñeen na coninncyahan jñ'oon na quinan'quindë nn'an cha'xjen na cont'a nn'an judíos yo yonon'ndaa ndahin, min tyi'quinan'quindëhan jñ'oon na ico'xen juu ntji'ñeen na tqwen Moisés. Xia'ntyi nt'ue n'onhan na quindui yo 'o' cha'xjen na cont'a nquehan, cha' vi na jndë tyincyaho' na tuihan' yo 'o', nndëë nnan's'ahin na tyincyaho' na tui cha'xjen na nt'ue n'on nquehan.

14 Majo' tyi'jon cüji's'a ja ntyja 'naan' ncüii nnon na mats'a ncö. Xia'ntyi ncüji's'a ja ntyja 'naan' na tue' Cristo ntyja njan xjen na t'ion nn'anhin nnon tsonjn'aan. Ntyja 'naan' na nnda' tjon jon, tsoñ'en natyia na tsixuan tsonnangue, jndë ñoonhan' nnon tsonjn'aan, ntyja njan tavinan'xuanhan' na vando'han'. Ndo' ng'e jo' mantyi ja condui ja ts'oo ntyja 'naan' joo 'nan tyia'ñeen.

15 Ee tonnon nquii Tyo'ts'on, tanin min xe na aa jndë tui yohin cha'xjen juu 'nan na cont'a nn'an judíos yo yonon'ndaa ndahin oo aa tyi'conduihan'. Xia'ntyi xe na aa tui xco ts'an ntyja 'naan' nquii Espíritu Santo, jo' na njonchen.

16 Tsoñ'en nn'an na conan'jonhan yo jñ'oonva', mac'an na juu na condui Tyo'ts'on na tajñuaan' ts'onhin yo ninjuu na m'aan jon na nty'ia ro nn'an nchjii jon, cy'onhan cüenta joohan'. Nquehan ndo' yo nin'tsoñ'en nn'an na conduihan cüentaa' jon.

17 Naneinhin na tonnonchen, min'ncüii ts'an tyi'ntscüetë' juu ja na aa condui ja ts'an na i'ua Cristo ts'ian 'naan' jon nnön. Ee jndye quitsan chu si'ts'o njan na conan'manhan' na condui ja ts'an na itye'ntjontyen nnon nquii Jesús.

18 'O' ntyjë na vantyja n'onho' ta Jesucristo, juu naya na conduihin, mac'an nnon jon na nnan'xuanho'han'. Quindui na nnda'.

Jn'oon xco na tquen tyo'ts'on
New Testament in Amuzgo, San Pedro Amuzgos
(MX:azg:Amuzgo, San Pedro Amuzgos)

copyright © 1992 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Amuzgo, San Pedro Amuzgos

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Amuzgo, San Pedro Amuzgos [azg], Mexico

Copyright Information

© 1992, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Amuzgo, San Pedro Amuzgos

© 1992, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

xxx

2024-03-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 20 Mar 2024

d8a54041-81ce-5bdf-9060-152f7eb71dc8